

Haki za Binadamu British Columbia: Ubaguzi wa kijinsia na Unyanyasaji wa kingono

Karatasi hii ya ukweli imetengenezwa ili kusaidia kuelewa ubaguzi wa kijinsia katika BC. Ikiwa una maswali yoyote, tafadhali wasiliana na **BC Human Right Clinic (Kilinki ya BC ya Haki Za binadamu)**. Maelezo zaidi kuhusu mawasiliano yanapatikana mwishoni mwa karatasi hii ya ukweli.

British Columbia ina sheria ya kulinda na kukuza haki za binadamu. Hii inaitwa *BC human Right Code au Code (Kanuni)*. *Code (Kanuni)* husaidia kukulinda dhidi ya kutendewa mabaya au kunyimwa mafao kwa sababu ya jinsia au utambulisho wa kijinsia. Inakuruhusu kuripoti malalamiko kwenye **BC Human Rights Tribunal (mahakama ya haki za binadamu katika BC)** ikiwa unaamini kwamba umebaguliwa.

Code (kanuni) hii pia inakulinda dhidi ya **kulipizwa kisasi** ikiwa umeripoti, au unafikiria kuripoti, lalamiko au umehusika kwa njia yoyote ile. **Kulipiza kisasi** ni kama kuna mtu anajaribu kukudhuru au kujaribu kukufuatilia kwa nia ya kukudhuru au kukulipiza.

* Je, nini ubaguzi wa kijinsia?

Ubaguzi wa jinsia inajumlisha ujauzito, na unyanyasaji wa kingono. Ina maana ya kumtendea mtu vibaya au kumnyima mafao kwa sababu ya kuwa mwanaume, mwanamke, mwenye jinsia mbili, mwenye kubadilisha jinsia yake au kwa sababu ya utambulisho wa jinsia yake.

Ubaguzi wa jinsia inaweza kutokea kwa njia tafauti, inajumuisha:

- Kuitwa majina ya kijinsia.
- Kunyimwa mafao.
- Kukataliwa kuajiriwa au kupandishwa cheo, wakati watu wengine wanapewa.
- Kutishwa.
- Kufukuzwa kazi.

Wanawake Wajawazito na Wenye Kunyonyesha

Ni Kinyume cha sheria kubaguwa dhidi ya mwanamke kwa sababu anaweza kuwa mjamzito baadae, mjamzito, au mwenye mtoto.

Mama wenye kunyonyesha wana haki ya kunyonyesha watoto wao katika maeneo ya hadharani. Ni ubaguzi kuwambia wajifunike au kunyonyesha mahali pengine.

* Je, ni nini unyanyasaji wa kingono?

Unyanyasaji wa kingono ni aina ya ubaguzi wa kijinsia. Ni unyanyasaji wa kingono na ubaguzi kama mtu anarudia rudia kusema au kufanya mambo ya kutukana au ya kukera. Inaweza kuwa maneno au vitendo ambayo yanahusiana na ngono au jinsia.

Kuna aina nyingi ya unyanyasaji wa kingono na jinsia:

- kuguswa bila kupenda
- kufanya mzaha wa kukera au kutoa maneno kuhusu wanawake au wanaume.
- kufanya maombi au maoni ya ngono
- kukodoa macho au kutoa maoni yasio kubalika kuhusu mwili wa mtu mwingine
- kuonyesha picha au vivuli vya kingono
- kutoa maneno ya kunyanyasa mtu kwa sababu ya jinsia

Unyanyasaji unaweza kuwa ubaguzi wa kijinsia hata kama ikiwa haina asili ya kingono. Hii inaweza kutokea wakati mtu anakunyanyasa kwa sababu ya jinsia yako. Unyanyasaji wa kijinsia hutokea zaidi kwa wanawake, lakini pia inaweza kuwatokea kwa wanaume au baina ya wapenzi wenye jinsia moja.

* Unyanyasaji wa Kijinsia na Madaraka

Unyanyasaji wa kingono unachukuliwa kuwa ni matumizi mabaya ya madaraka. lakini sio lazima kukosekana usawa wa madaraka ndio unyanyasaji utokee. Kwa mfano, mfanya kazi

anaweza kumnyanyasa mfanyakazi mwenzake, au mwanafunzi anaweza kumnyanyasa mwanafunzi mwenzake. Sio lazima kuwa bos, msimamizi au mwalimu ndio ichukuliwe kwamba kuna unyanyasaji wa kingono umetendeka. Unyanyasaji wa kingono unaweza kujumuisha vitendo vya wateja au mteja.

* Nitajuaje kama ninao malalamiko ya Haki za Binadamu?

Kuripoti malalamiko kwenye *BC Human Rights Code (Kanuni ya haki za binadamu BC)*, yote yafuatayo lazima yawe ya kweli:

- ✓ umetendewa ubaya au umenyimwa mafao.
- ✓ kuna uhusiano baina ya namna ulivyotendewa (vibaya au kunyimwa mafao) na jinsia yako.
- ✓ Vitendo hivyo viwe vimetokea katika sehemu kama vile kazini, dukani au mgahawani, au baina ya mwenye nyumba na mpangaji.

Lazima uripoti malalamiko yako katika muda wa miezi sita ya tukio kutokea. (Kumbuka: kuna baadhi ya kesi za kipekee zisizo fuata muda huo uliyowekwa.) Kuripoti malalamiko kuanzisha mchakato wa kisheria sawa na hatua za hakama. Mtu mwenye kuripoti malalamiko anaitwa **malalamikaji**.

Kwa maelezo ya ujumla kuhusu Human Rights katika BC (Haki za Binadamu BC), tafadhali tazama karatasi ya ukweli kuhusu **Haki za binadamu British Columbia: Nini unahitaji kujua**.

* Wapi naweza kupata usaidizi?

Walalamikaji popote katika jimbo wanaweza kupata maelezo kupitia **BC Human Rights Clinic (Kilinki ya BC ya Haki za binadamu)**. Watu wa kliniki wanaweza kukusaidia kuelewa *Human Rights Code (Kanuni za Haki za Binadamu)* au kushughulikia malalamiko ya haki za binadamu ya jimbo. Unaweza pia ukafuzu kupata aina tafauti za huduma. Zungumza na mtu yoyote katika kliniki ili uone ikiwa utakubaliwa.

Kilinki ya BC ya Haki za binadamu

300-1140 West Pender Street, Vancouver, B.C. V6E 4G1
Phone: 604 622-1100 Toll Free: 1 855 685-6222
Fax: 604 685-7611
Online: www.BCHRC.net

Ikiwa kuna mtu amefanya malalamiko juu yako, basi wewe ni **mhojiwa**. **Wahojiwa** wote kwenye jimbo na eneo la Victoria wanaweza kupata maelezo zaidi kwa kuwasiliana na:

University of Victoria

Law Centre Clinical Law Program
Suite 225 – 850 Burdett Avenue, Victoria, B.C. V8W 1B4
Phone: 250 385-1221 Toll Free: 1 866 385-1221
E-mail: reception@thelawcentre.ca

Unaweza kuelekezwa kwa **BC Human Rights Tribunal (Mahakama ya BC ya Haki za Binadamu)** kuwasilisha malalamiko yako.

Mahakama ya BC ya Haki za Binadamu

Suite 1170 – 605 Robson Street, Vancouver, B.C. V6B 5J3
Phone: 604 775-2000 Toll Free: 1 888 440-8844
TTY (walio kuwa na matatizo ya kusikia): 604 775-2021
Online: www.bchrt.gov.bc.ca

Karatsi hii ya maelezo imekusudiwa kwa madhumuni ya kutoa maelezo kwa ujumla tu. Siyo kwa nia ya kuchukuwa nafasi ya ushauri wa kisheria.